

dan veleposlanikov in častnih konzulov, ki delujejo v Sloveniji, te bodo popeljali tudi do Dvorca Novo Celje. **P. B.**

ČRNA NA KOROŠKEM Najboljša gorska kolesarska fotografija

V okviru tekmovanja Enduro World Series in Black hole bike festa, ki bo od 23. junija do 1. julija v Črni na Koroškem in okolici, so organizatorji razpisali fotografski natečaj za poklicne in ljubiteljske fotografe. Ti lahko do 10. junija na naslov crna.mtb.

village@gmail.com pošljejo pet najboljših fotografij gorskega kolesarjenja v naravi. Avtorji treh najboljših fotografij po izboru

strokovne žirije, predsednik bo Tomo Jeseničnik, bodo prejeli denarne nagrade v višini 150, 100 in 50 evrov. **M. K.**

PTUJ Kulinarnični maj

V soboto se na ptujski Mestni trg vrača ponudba domačih in mednarodnih jedi Odprta kuhna. Lani je Ptujčane tako navdušila, da jo bodo letos gostili kar trikrat. V središču starega mestnega jedra bo stojnice po sobotnem obisku znova razpostavila 28. julija in nato še 8. septembra.

V najstarejšem slovenskem mestu bo maj tudi sicer v znamenju kulinarike. Med 14. in 20. bo v izbranih ptujskih gostilnah teden gibanic, med 18. in 20. majem pa že 29. razstava Dobrote slovenskih kmetij s svojo posebno ponudbo na dvorišču minoritskega samostana, pred njim in tudi v izbranih lokalih. **F. M.**

KAMNIŠKA BISTRICA Rekordno na Veliki planini

Na Veliko planino so lani z nihalko prepeljali rekordnih 66.000 potnikov, kar je deset tisoč več

kot leto prej. Prihodke so povečali za 32 odstotkov, na 1,3 milijona evrov, ter ustvarili 240.000 evrov dobička, kar omogoča nadaljnje naložbe, so sporočili iz podjetja Velika planina. Letos bodo začeli

graditi nov upravno-administrativni objekt, posodobili bodo gostinske objekte. Tudi z letošnjo sezono so za zdaj zadovoljni, saj so samo med prvomajskimi prazniki našli deset tisoč obiskovalcev, ki so si prišli ogledat cvetoče žafrane in tamkajšnje pastirske kočice. **Bl. R.**

ŠOŠTANJ Občani sonačrtujejo trg

Občina Šoštanj je sredi priprave na celovito prenovno šoštanjkega Trga bratov Mravljakov, česar se je lotila s pomočjo

prebivalcev. V Vili Mayer so imeli že več srečanj o tem, kakšen trg in ponudbo na njem si želijo. Razpravljali so o posameznih arhitekturnih in oblikovnih rešitvah ter o dejavnostih na trgu. Z njega bodo postopoma umaknili ves promet, Šoštanjčani pa so si zaželeli senčnih zasaditev, možnosti druženja, otroških igral, urejenih trgovinskih izložb, odprtega pogleda s trga na šoštanjski Pusti grad ter knjižnice s kavarno in dogodkov na prostem. Projekt morajo končati do konca meseca, da se bodo lahko potegovali za sofinanciranje iz kohezijskih sredstev. **P. B.**

Hrvat, Musliman, Srb ali Turek – vsi so »Busanci«

Tujci v Zasavju Peti migracijski, albansko-kosovski val, še traja – Na OŠ Toneta Okrogarja ima osem učencev status tujca

ZAGORJE – Štirje vali priseljevanja so v zgodovini zaznamovali Zasavje, peti še traja; z njim za boljšim kruhom večinoma prihajajo Kosovarji. Na Osnovni šoli Toneta Okrogarja v Zagorju ima trenutno status tujca osem otrok. In ko človek 14-letnega Muhameda Memaja vpraša, ali so mu tu bolj všeč fontane, hribi ali prijazna dekleta, izve, da ima vse to tudi njegov Prizren ...

POLONA MALOVRH

Muhameda žalost obvlada le za hip. Že ob naslednjem vprašanju, ali ima Zagorje sploh kaj, česar kraj pod Šar planino nima, nagajivo odvrne: »Ima cerkev.« »Je Prizren nima?« »Ne,« izvem, »Prizren ima džamijo.«

Muhamedov oče je fasader. V Sloveniji dela že dolga leta, pred tremi leti se mu je pridružila vsa družina: Muhamed, leto mlajši Almir in leto starejša Manjolla, ki bo trgovka, pravi. »Jaz pa smetar,« se pošali Muhamed, ki v sekundi

- Od 1841. so se tujci v Zasavju množično priselili štirikrat.
- Peti migracijski val s Kosova in iz Makedonije še traja.
- Učenca iz Tuzle po dveh mesecih napisala pesem v slovenskem jeziku.

Manjolla Memaj, Veronika Vežaj, Belkisa Redžić, Almir in Muhamed Memaj (z leve), pet učencev od skupaj osmih, ki imajo na OŠ Toneta Okrogarja status tujcev. FOTOGRAFIJE LEON VIDIC

našteje vse najbolj znane albanske nogometne klube s Xhako na čelu. »V Švici igra.« doda. Kaj pa Jan Oblak? »Ta brani za Atletico,« strese iz rokava Almir. Dneva, ko mu je oče

sporočil, da »pakirajo«, se spominja z eno samo besedo: »Grozno!« Zdaj je v Zagorju našel nove prijatelje in »menda se bo tudi tu imel dobro«.

Najraje ima sosedino potico

Devetošolka Veronika Vežaj je bila v Prizrenu sosedja Memajevih. V Zagorju živi že deset let in tudi njen oče je fasader, pravi bodoča medicinska sestra, ki ima poleg »naše pite« najraje sosedino potico in ki ji slovenski prijatelji nikoli niso dali vedeti, da je Ne-slovenka.

Zadržana šestošolka Belkisa Redžić se je iz Tuzle v Zagorje priselila šele pred dvema mesecema. Že na materinski dan pa je v slovenskem jeziku napisala pesem za mamo. Ob njenih verzih, pravi ravnateljica Nataša Grošelj, so na šoli ostali odprti ust.

OŠ Toneta Okrogarja se je zaradi lege v starem rudarskem delu Zagorja dolgo držala slabšalna etiketa »bosanske šole«. »Ko smo ta status obrnili sebi v prid in se začeli z njim hvaliti, se je pogled na šolo spremenil. V bistvu smo od nekdanj multikulturna šola, kjer otroci ne izbirajo prijateljev po nacionalnosti,« pravi Grošljeva.

Nov val priseljevanja s Kosova za znavaajo zadnja štiri leta. »Običajno najprej pridejo očete, ki si tu poiščejo delo, sledijo ožje družine, njim pa daljni sorodniki, ki so med seboj kar najtesneje povezani. V začetku smo na šoli imeli petnajst otrok z zgolj tremi različnimi primki. Ker večina albanskih mater ne govori slovensko, očetje pa delajo po ves dan, je komunikacija šole s starši nekoliko otežena. A k sreči z otroki največini ni disciplinskih težav. Več jih imajo s so-

»Zasavci nimajo težav s sprejemanjem drugačnosti, imajo pa svojo trdno lokalno identiteto, ki jo morajo sprejeti tudi prišleki.«

BOGDAN ŠTEH, zgodovinar iz Trbovelj

cialnimi stiki in z jezikom.« Ovine do cilja, ki se mu reče slovenščina, premagujejo tudi s pomočjo šolskega resorja, ki šolam z učenci s statusom tujca odobri dodatne ure slovenščine.

Zasavska doslej obveljala ...

Za Zasavce, ki sicer nikoli niso bili nastrojeni do tujcev, je še danes vsak prišlek z juga, bodi Hrvat, Musliman, Srb ali Turek – »Busan'c«.

»Busan'c z velikim U v Zasavju v resnici predstavlja posebno kategorijo. Ne brez razloga, saj je marsikdo šele pri nas doživel standard, vreden človeka,« pojasnjuje zgodovinar iz Trbovelj Bogdan Šteh. Delavci iz nekdanje Jugoslavije predstavljajo četrti val priseljevanja v Zasavje. Začel se je po letu 1945, najbolj množično pa so se v rudarske kraje priseljevali prav iz Bosne.

Rudniki so »krivi« tudi za prvi migracijski val v zgodovini Zasavja v začetku 19. stoletja. »Najprej so prišli profesionalni rudarji, strokovnjaki iz Nemčije, Avstrije in Češke. Drugi val je povezan z gradnjo železnice v letu 1849, ki je k nam zanesla Italijane. Modernizacija jam pa je privabila delovno silo iz skoraj vseh dežel habsburške monarhije,« pojasnjuje Šteh,

ki o zadnjem, petem, albansko-kosovsko-makedonskem valu, meni, da čeprav ni tako množičen, vendar pušča sledi na specifičnih področjih preskrbe s sadjem in zelenjavo, pekarskem, slaščičarskem ... »Zasavci nimajo težav s sprejemanjem drugačnosti, imajo pa svojo trdno lokalno identiteto, ki jo morajo sprejeti tudi prišleki,« meni Šteh. Doslej je zasavska obveljala ...

edinstvena, saj nam je mnogo plemiških knjižnic iz ideoloških razlogov propadlo ali pa je bilo odpeljanih. Ohranjena je v izvornih knjižnih omarah, na enem mestu, knjige niso raznesene na vse konce, kot se je to zgodilo z Zoisovo zbirko, pač pa jo lahko v celoti vidite na enem mestu v Kopru. Ta hip ne bi vedel, da bi imeli katero podobno v Sloveniji,« je ocenil Miškovič.

Izjemna knjižnica ima 3288 zvezkov in 784 knjižnih naslovov ter 675 zvezkov serijskih publikacij in periodike. Knjige so v polusnjeni vezavi ali v pergamentu. Zaradi lične vezave, ki upošteva neki logičen red, so koprski knjižničarji veliko lažje vzpostavili prvotno postavitev knjig. V njej so celoten dramski opus Moliere, dela Petrarce, Boccaccia, slovarji, atlas, največ je zgodovinskih knjig, a tudi s področja medicine, naravoslovja, arhitekture ... Med deli je tudi izvirni neuresničen arhitekturni projekt podeželske rezidence Grisonijevih v Dajli, delo francoskega arhitekta Gabriella le Terriera de Manetota iz 1798.

Knjižnico so po vojni preselili iz Pio Istituta Grisoni najprej v palačo Belgramoni Tacco (pokrajinski muzej), leta 1951 so jo preselili v današnjo palačo Brutti, kjer je bila tistega leta ustanovljena današnja Osrednja knjižnica Srečka Vilharja.

Ravnateljica Nataša Grošelj pravi, da si pri njih otroci prijateljev ne izbirajo po nacionalnosti.

Med zelišča kmalu tudi z invalidskimi vozički

Vrt zdravnih in aromatičnih rastlin Po preureditvi želijo postati povezovalno središče na področju zelišč – Pridelava kot poslovna priložnost

ŽALEC – Vrt zdravnih in aromatičnih rastlin Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije (IHPS), ki deluje že več kot 40 let in kjer imajo več kot dvesto vrst rastlin, bo dobil obliko najbolj znane rastline v Savinjski dolini. Na IHPS upajo, da se bodo ljudje na vrtu v obliki hmelja družili in se tam tudi umirili.

ŠPELA KURALT

Vrt preurejajo z evropskim projektom, ki bo trajal do začetka leta 2019. Vodja projekta Barbara Čeh z

- Zeliščni vrt bodo preuredili v obliki hmelja.
- Imajo več kot 200 različnih rastlin.
- Pridelujejo ekoadike in ekološka semena.

IHPS pravi, da je njihov vrt na področju zeliščarstva že stična točka za vse, ki se s tem ukvarjajo, vendar si želijo zelišča približati še vsem drugim: »Poudarek je na ranljivih skupinah, želimo, da bo vrt dostopen vsem. Tako bo nova tlakovana pot skozenj omogočila dostop z invalidskimi in otroškimi vozički. Tablice z imeni rastlin bodo tudi v braillovi pisavi. Na začetku vrta bo koda QR, s katero bo mogoče sprožiti posnetek o zeliščih. Postavili bomo tudi igrala za otroke.«

Natečaj, s katerim so izbirali najboljše rešitve, je bil samo za mlade do 30 let. Vrt bodo uredili po zamisli krajinske arhitektke Nine Friškovec. Kot je dejala, ga je namenoma oblikovala v obliki hmelja: »Hmelj, ki je ovijalka, se ovija v to okolje. Poleg glavne poti bosta še dve zatravljeni, ki ju bodo ovijale rastline. Okoli ene bodo rasle zdravilne, okoli druge aromatične.«

Zelišča kot modna muha

V okviru projekta načrtujejo še delavnice za ranljive skupine, tudi

brezposelne. Zelišča so namreč lahko poslovna priložnost, v Sloveniji se po besedah vodje vrta IHPS Nataše Ferant izključno z zeliščarstvom ukvarja manj kot deset kmetij. Znanje o zeliščih pa je lahko koristno za vse, dodaja Čehova: »Zmanjšamo lahko oglični odtis, ker potem zelišč ne vozimo z ladjami z vsega sveta, ampak jih

»Izključno z zeliščarstvom se pri nas ukvarja manj kot deset kmetij.«

NATAŠA FERANT, vodja vrta IHPS

pridelamo sami. Poleg tega s tem ohranjamo tudi tla. Ker če pridelujemo različne rastline, ne samo koruzo, ima to številne pozitivne učinke.«

Da bi ljudje vedeli, kaj vse lahko doma pridelajo sami, v vrtu IHPS vsako pomlad pripravijo dneve odprtih vrat. V vrtu, ki je po do-

govoru odprt tudi med delavniki in kjer raste več kot dvesto vrst rastlin, pridelujejo ekoadike in ekološko seme. So pa tudi zelišča podvržena modi, pravi Ferantova: »Pred leti so bili popularni stevia, ameriški slannik, citronka, zadnja leta pa sladki pelin, ki se v Aziji uporablja proti malariji, vročinskim stanjem, raziskave pa kažejo, da artemisinin, ki ga vsebuje, deluje pri zdravljenju raka. Na trgu so tudi že izdelki z artemisininom kot podporna terapija pri bolnikih z rakom.«

Raje svoje kot plenjenje

Na IHPS poudarjajo, da je za naravo bolje, da imamo svoje zeliščne vrtove, kot da zelišča nabiramo v naravi. Če pa to že počnemo, je treba upoštevati bonton nabiralništva, opozarja Ferantova: »Nabiramo v čistem okolju, ne smemo pleniti, nabiramo v majhnih količinah, toliko, kot potrebujemo zase. Ne nabiramo ogroženih in zavarovanih

rastlin, del rastišča pustimo nedotaknjeno, rastlin ne smemo puliti, zlasti trajnic ne. Zelišča so v tujini kmetijska panoga, obstajajo žlahniteljske in selekcijske službe, ki

izboljšujejo vrste, vzgajajo sorte.« Delo z zelišči zahteva veliko truda, pa tudi znanja. Ferantova opoža, da so tudi obiskovalci vrta vedno bolj izobraženi, opozarja pa na

pridobivanje informacij: »Zlasti pri internetu moramo biti zelo kritični in glede na to, da je o teh rastlinah ogromno knjig, so te še vedno ključne.«

Vrt zdravnih in aromatičnih rastlin Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije bo po zamisli krajinske arhitektke Nine Friškovec dobil obliko hmelja. FOTO ŠPELA KURALT